Mám ráda hozené rukavice!

Její temně zabarvený hlas posluchače strhne k rozjímání o životě, lásce a bolesti. Naléhavost, která vyzařuje z jejího projevu, ji předurčila pro dramatický život nejen na prknech, která znamenají svět. **Edita Adlerová** se narodila v Pardubicích, ale jedno město jí bylo příliš těsné...

„ Edita Adlerová – jméno, které logicky nabízí myšlenky o vašich židovských předcích?

Máte pravdu. Jméno je typické pro toto etnikum. Mně se vždycky moc líbilo. Když vezmete jeho význam, tak slovo „adler“ se německy překládá „orel“. K tomu křestní jméno Edita znamená „šťastná válka“. Nevím, čím bych si musela takové silné mluvící jméno zasloužit třeba u indiánů, ale i tak je toto spojení vlastně poměrně dobrá výbava do života. A jako umělecké jméno zní pěkně.

„ Jak se tedy dostali vaši předkové do Čech?

Židovské kořeny naší rodiny ani genezi přesunů, odkud vlastně pocházíme, neznáme. Historii našeho původu a vůbec uvědomění si stigmatu, které s sebou nese, jsme jako rodina pocítili nejvíce až během II. světové války. Zrovna jsem obdržela paměti mého otce, kde je vše popsáno. Byla to velmi dramatická doba, myslím, že my si dnes něco takového stěží představíme. Moji prarodiče jako mladí a svobodní lidé utekli před Hitlerem do Palestiny, neboť stát Izrael vznikl až později. Jejich rodiče je od tohoto kroku zrazovali, psali jim i rozhořčené dopisy o tom, že jsme ve 20. století a že snad zešíleli, když si myslí, že by nějaké takové zvěrstvo, které hrozilo, bylo v civilizovaném světě možné. Oni je naštěstí neposlechli a uprchli. V Palestině zažili budování prvních kibuců, žili velmi skromně. Přesto se dokázali vzít a přivedli na svět dva syny – Uriho a Gada, mého otce. Babička rodila ve městě Affula u Nazaretu v porodnici, což byl prý na místní poměry velký luxus. Postupem času se situace v zemi velmi přiostřila a oni se rozhodli vrátit do Čech za rodinou. Bylo po válce, rok 1948.

> „ Pokud se člověku dobře daří, má část svého času a energie věnovat někam, kde je to potřeba a to nezištně. Jde o přirozenou lidskou solidaritu, která kdyby fungovala masově, hodně věcí by se na světě řešilo úplně hladce.

Po celou dobu pobytu v Palestině se jim nepodařilo s nikým v Čechách navázat kontakt. O vyhlazení celé naší zbylé rodiny, která ve víře, že lidé si přece tak hrozné věci v civilizovaném věku nemohou dělat, zůstala, a všichni následně byli odvlečeni do koncentračních táborů, kde zahynuli, se dozvěděli až tváří v tvář kruté realitě. Přicestovali z Izraele se dvěma malými syny ilegálně. V podpalubí lodi. Uri, bratr mého otce, tvrdou aklimatizaci nepřežil. Bylo mu šest let. Můj otec, v té době čtyřletý, přežil.

„ Jak jste se dostala k umění?

Vlastně jsem nikdy nic jiného nedělala. Rodiče mě začali vodit do dětského sboru už ve třech a půl letech. Potom jsem onemocněla a nesměla do kolektivu, takže sbor nepřipadal v úvahu. Paní učitelka tehdy prý prohlásila, že jsem šikovná a že by byla škoda se zpěvem úplně přestat. Začala jsem tedy ve svých čtyřech letech docházet na individuální hodiny zpěvu. Bylo to všechno pro mně takové přirozené. Moc jsem sice neuměla vyslovovat „r“ a „ř“, ale to vyřešila logopedie. Taky mě bavilo zpívat před lidmi na večírcích hudební školy. Pamatuji se, že za první takové vystoupení jsem od maminky dostala velblouda – tedy plyšového. Takže moje další směřování na konzervatoř a potom i mé další umělecké působení a život s hudbou z toho prostě vyplynuly.

„ Váš jižanský zjev vám jistě v oboru pomáhá, jste na jevišti velmi atraktivní. Máte s tím spojenou nějakou historku?

Zjev je na jevišti či pódiu jistě velmi podstatný. Já mám takové ty příhody, kdy mě publikum opravdu zařazuje spíš do jižních zemí, často do Španělska a to i vlivem repertoáru, protože kromě Carmen zpívám mnoho hudební literatury právě z této země a celé je to zakomponováno v jednom z mých projektů „Španělský večer s Carmen“. Ale jednou se mi stalo, že jsem zpívala v řecké Soluni židovské sefardské písně s orchestrem a vynikajícím izraelským dirigentem Benajminem Ashkenazim. Akci organizovala izraelská ambasáda v Řecku pro Izraelce, kteří přežili odsun, nebo pro jejich potomky. Po koncertě za mnou přišlo hodně lidí z publika a chtěli

se mnou mluvit. Všichni do jednoho na mě spustili hebrejsky. Divili se, jak je možné, že já nemluvím, když tak vypadám, a hlavně má výslovnost že byla precizní. Samozřejmě, že jsem byla potěšena, ale faktem je, že takhle člověk vlastně mate tělem.

Co je vaším oborem?

Můj obor – jsem tak zvaný mezzosoprán, což je velké štěstí. Není nás moc těch opravdových mezzosopránů. Jde o to, aby to nebyl soprán, který se nedostane do výšek. Jde o přirozeně tmavší a pestrou barvu hlasu. Jde o schopnost jít v rozsahu hlasu dolů i nahoru. Je toho přirozeně mnohem víc, co je určující, ale právě ta možnost se pohybovat v tak velkém rozmezí, je báječná. Co se týče tématu růstu pěvkyně, já mohu mluvit pouze za sebe, protože každá pěvkyně roste naprosto individuálně. U mne to bylo takové spontánní, jako vše v mém životě. Procházela jsem různými příležitostmi a s každou jsem se ztotožnila. Neumím dělat vše jen tak povrchně. Má to výhody i nevýhody. V dnešním životním tempu se možná obecně víc cení takoví ti rychlíci, co vše jen tak nahodí, práci zdánlivě odvedou a běží dál. Já jsem nicméně ve svém způsobu hlubšího pronikání do věcí spokojená. Přináší to naprosto jiný typ prožitků a hlavně se nikdy nemusíte za nic stydět. A to je pro mne životně důležité.

Po absolvování konzervatoře jste dostala angažmá v Plzni a hned do titulní role v opeře Carmen. Nebyla to na mladé děvče kláda? Vždyť ani emočně jste nemohla být vyzrálá?

Má osobní umělecká historie spojená s touto rolí je opravdu určující pro celý můj profesní život. Carmen je velmi náročná role, je to jedna z největších mezzosopránových rolí a zpívají ji zpravidla vyzrálé pěvkyně. Pro její plnohodnotnou interpetaci potřebujete mít dobrou pěveckou techniku, fyzickou kondici, pohybový talent a průpravu, včetně osobních životních zkušeností pro pochopení role. Já jsem se k této roli dostala, jak se říká, jako slepý k houslím. V mých osmnácti letech mě vzala moje paní profesorka zpěvu Svatava Šubrtová na náhled konkurzu, abych viděla, jak taková věc probíhá, a co mě v budoucnu přibližně čeká. Předzpívat jeli moji dva starší spolužáci, kteří se ucházeli o angažmá nebo roli v divadle J. K. Tyla v Plzni. Seděla jsem v rohu a pozorovala, jak je tehdejší pan šéf plzeňské opery, všemi milovaný Pepíček Chaloupka, zkouší u klavíru. Když oba dozpívali, podíval se na mně s tím, ať mu jdu taky něco zazpívat. Zrovna jsem uměla Habaneru, nejslavnější árii z Carmen od Bizeta. Tak jsem ji jen tak mimoděk zazpívala. On na to, že jestli chci, můžu si střihnout celou roli, ale to bych se jí musela naučit za tři



Gershwin á la Adlerová, foto Josef Bláha

měsíce, kdy je termín představení, který by mi mohl dát. Nadšeně jsem souhlasila, netušila jsem v té době, jak moc je role Carmen obsáhlá po všech stránkách. Vždyť jsem přeci uměla už jednu písničku... Paní profesorka byla na rozpacích, stála tam poměrně vyděšeně, ale ten experiment ji lákal. Nakonec souhlasila a uvolila se, že mě připraví. Následující tři měsíce jsem prožila intenzívně s Carmen. Učila jsem se a trénovala ve dne v noci. Byl to vysloveně šibenční termín. Ale naštěstí miluji hozené rukavice. Za tři měsíce od předzpívání jsem skutečně stála na jevišti a zpívala v korektním představení titulní roli. Na to, že jsem ještě nikdy na profesionálních divadelních prknech nestála, ani nezpívala s orchestrem, ani v paruce, kterou mi nacpali na hlavu a přes uši a já zpočátku téměř nic neslyšela, na to všechno to byl, myslím, slušný výkon. Vydržela jsem až do konce a ohlasy nebyly špatné. Pro mne samotnou mělo toto všechno nenahraditelný efekt vysoko položené latky hned ze začátku mé kariéry. Protože vše, co jsem později mohla srovnat s touto prvopočáteční „kládou“, se jevilo jako slabý odvar a nikdy mně již nic nepřišlo nezvládnutelné.



Adventní koncert s G. Beňačkovou a T. Sršněm, Litomyšl, 2017, foto Patrick Marek



Adventní koncertní turné 2017 absolvovala s Tomášem Sršněm, foto Patrick Marek

Ve vašem repertoáru a vaší diskografii máte i židovské písně. Prezentujete je úžasným způsobem. Je vám židovský naturel blízký?

Židovské a sefardské písně zpívám velice ráda. Mám jich ve svém portfoliu opravdu hodně a koncertů s tímto repertoárem na svém kontě také. Ať už s orchestrem, nebo s menšími formacemi, jako třeba s klarinetovým kvartetem. Momentálně jsem v kontaktu s dirigentem Benjaminem Ashkenazim, který vytvořil projekt nazvaný Židovská duše. Obsahuje nádherné aranže těchto písní pro orchestr a já mám tu čest, že si mě vybral pro interpetaci. Celá tato krásná spolupráce začala ve Filharmonii Hradec Králové, kde jsme se poznali a kde proběhl i náš společný první koncert. V roce 2018 by mělo proběhnout několik těchto koncertů v evropských metropolích s místními orchestry.

Vzhledem k již výše zmíněnému, se nelze nezeptat na španělský repertoár.

Vytvořila jsem projekt, který byl takovou mou vizí, a to je propojit roli Carmen s flamencem. Tím myslím stylizaci a fúzi včetně aranží do flamenca a propojení právě s další španělskou hudbou a tancem. Po dlouhých letech hledání té správné formy, se vykrystalizoval projekt Španělský večer s Carmen. Je to takový večer plný španělské hudby, tance a temperamentu. Tak, jak jsem si to pro Carmen představovala. Vytáhla jsem ji z opery do jejího prostředí. Spolupracuji se skvělými umělci, kteří se přímo autorsky podílí a v tom je to krásné, neboť je to celé autentické. Autorem všech těchto zajímavých aranží a hlavním interpetem je vynikající kytarista a skladatel Miroslav Žára, žák profesora Štěpána Raka. Tanečních úloh se ujaly skvělé flamencové tanečnice, jako například Jana Drdácká, Lola Karpenka, Lucie Bevelaqua nebo Petra Šťastná. Tento projekt je takové moje vymazlené umělecké dítě a jsem na něj velmi pyšná. Hraje se již mnoho let a zase máme další termíny pro rok 2018.

Jste umělkyní, jak se říká, na volné noze, nemáte tedy žádné angažmá v kamenných operních domech. Co to obnáší živit se tímto způsobem?

Volná noha je pro mne ideální způsob mé umělecké existence. Má samozřejmě ten zajímavý efekt, že vám absolutně nic a nikdo nezaručuje, jestli přežijete do zítra, jestli se uživíte, jestli máte zaručenou práci či pravidelný příjem. Ale naučí být sám za sebe plně zodpovědný, starat se o sebe. Podněcuje kreativitu, neboť musíte neustále vymýšlet a produkovat nové věci. Komunikujete se spoustou lidí, k úzké spolupráci si vybíráte jen ty, kteří s vámi konvenují a jsou umělecky podle vašich představ. Hodně cestujete, málo odpočíváte, protože prakticky neustále myslíte na svou práci. Co by se dalo kde a jak. Ale když tu práci milujete, žijete vlastně něčím, co vás naplňuje a baví. Vyžaduje to i jistou dávku odvahy i stálé nasazení. Osobně jsem s tímto způsobem života naprosto ztotožněná a vyhovuje mi.

Jeden z vašich koncertů se jmenuje Ave Maria.

Jde o můj stěžejní projekt. Je koncipován z děl skladatelů, kteří zhudebnili tuto mariánskou modlitbu. Lidé bývají překvapeni, kolik skladeb s názvem Ave Maria existuje. Je zajímavé porovnávat, jak který skladatel a v jak kterém slohovém období tento text zpracoval.

Často zpíváte i ve světě.

Má práce se vyznačuje tím, že se hodně cestuje. Je potřeba se za posluchači přepravit, ať už je to kamkoli. Procestovala jsem kousek světa díky koncertům a jsem za to velmi vděčná. Je to něco, co na svém povolání miluji, co mě posouvá nejen k osobnímu růstu, ale i napříč zeměpisnými délkami a šířkami, ať již jde o Evropu, Káhiru, Dubaj či Maroko. Lidé jsou všude stejní, milují hudbu a když s nimi komunikujete, necítíte žádné společenské ani náboženské předsudky. Prostě se radujeme ze společně prožitého času s krásnou. Říkám si, proč by to takhle už nemohlo zůstat, proč to vždycky někdo pokazí svými osobními mocenskými zájmy.

V prosinci jste vystoupila Hradci Králové na benefičním koncertu pro Domácí hospic Duha, který se věnuje umírajícím lidem a jejich rodinám.

Benefiční koncerty jsou pro mne samozřejmostí. Hlídám si, abych každý rok měla nějaké, je to pro mne důležitá rovnováha věcí. Věřím, že pokud se člověku dobře daří, má část svého času a energie věnovat někam, kde je to potřeba, a to nezištně. Jde o přirozenou lidskou solidaritu, která kdyby fungovala masově, hodně věcí by se na světě řešilo úplně hladce. Navíc nikdy nevíme, kdy pomoc budeme pořebovat i my.

Víte o zásadním hudebním díle ve vašem životě?

Dosud byla za celý můj život dvě. Role Carmen G. Bizeta, kterou jsem poprvé zpívala před 27 lety, když mi bylo 19, a dále cyklus písní Petera Liebersona Neruda Songs, které jsem s Filharmonií Hradec Králové zpívala vloni. Obě tato díla mi zásadním způsobem vklouzla do života a stala se mými osudovými. Je zajímavé sledovat, jak se může určité hudební dílo tak moc dostat pod kůži. Projevuje se to tím, že už při setkání s ním cítíte takové zvláštní mrazení, a je vám jasné, že to nebude jen tak. Potom při studiu tím doslova žijete a chcete o všech souvislostech a osudech s tím spojených vědět co nejvíc. A stále to mrazení a husí kůže. Když se blíží produkce, je to až taková katarze. No a když se rozhlédnete, co se událo ve vašem životě za tu dobu kontaktu s tímto dílem, zjistíte, že máte kolem sebe zásadní změny. V myšlení i ve skutečnostech. Je to hodně zvláštní způsob prožívání hudby.

Na vašem facebookovém profilu všechny udivujete svým zahrádkařením a zavařováním.

Záleží na tom, kde se zrovna ve svém životě nalézám. Mám asi dobrou vlastnost, že se dokáži radovat z věcí v prostředí, které právě obývám. Jde o to, že vzhledem ke své profesi hodně cestuji, třeba i delší dobu prodlévám někde, kde mám zrovna koncerty. A to si také tak úplně nevybírám, prostě si okamžitě najdu pozitiva toho kterého prostředí a na těch stavím. Když mám zrovna zahradu, jsem zahradnice a samozřejmě logicky plody své práce i zpracuji, to beru jako situační příležitost nabýt nové zkušenosti a radovat se třeba z darů přírody i z toho, že mohu pečovat a rozdělit se o to všechno, co život nabízí.

Při své práci jste vychovala dva syny. Jak říká vaše kolegyně Magdalena Kožená, ve vaší branži se moc dětí nerodí. Jsou také umělecky nadaní?

Moji synové oba studují. Kryštof sociologii na Karlově univerzitě, ale už si z vlastní iniciativy paralelně dodělal i truhlářské učiliště. To mi přijde jako senzační nápad. Kajetán studuje na FAMU fotografii. Tak uvidíme, jestli se bude živit uměním. Každopádně ať už budou dělat cokoli, hlavně je důležité správně se odhadnout a zacílit. To je v dnešním světě téměř neomezených možností a mnoha variant asi to nejtěžší. Ale zase to nese s sebou velkou svobodu, což jim moc přeji.

> Pro mě je kostel to nejlepší místo, kde mohu zpívat. ... mohu se vlastně zpěvem modlit k Bohu i tímto způsobem.

Často zpíváte v kostelích. Pomáhá vám to ve vaší víře?

Koncerty klasické i crossoverové hudby se v dnešní postmoderní době mohou odehrávat v různých prostorech. Někdy i celkem nečekaných. Jsou ale věci a souvislosti, které jsou vyzkoušené a prověřené. Pro mě je kostel to nejlepší místo, kde mohu zpívat. Bývá vždy příznivý co se týče atmosféry, je to místo promodlené. A to jako věřící člověk mohu hodně dobře vnímat a protože v kostele interpretuji pouze sakrální díla, neboli modlitby, mohu se vlastně zpěvem modlit k Bohu i tímto způsobem. Když třeba zpívám text modlitby Ave Maria, neboli Zdrávas Maria, vždy když se dostanu v textu na místo „Ora pro nobis“, snažím se intenzivně myslet a prosit za všechny zůčastněné, které mohu vidět před sebou. Cítím se v tu chvíli povinná to tak udělat, protože mám v ústech slovo, které může pomoci. Komukoli přítomnému s čímkoli. To jsou třeba pro mne zásadní a mimořádné okamžiky, které prožívám pouze při zpěvu v kostele a samozřejmě mně to v osobní víře velice pomáhá.

Máte židovské kořeny, ale jste katolička.

Myslím, že to zase v tak zásadním rozporu není. Nejsem jediná osoba, která má židovské kořeny a přitom se hlásí ke křesťanství. Založením jsem člověk tolerantní, proto moc nechápu, proč lidé spíše nehledají společné momenty, které napomůžou porozumění. Nějaké „jak to“ by potom přece vůbec nikoho nenapadlo. Pro mne osobně to začalo v intimní komunikaci s Pannou Marií, která mě vždy v dobách mých největších životních krizí vyvedla zase na světlo. A tak se jí držím už mnoho let. Postupem času jsem byla biřmována a jako katolička se cítím „doma“. Ale to vůbec neznamená, že si nejsem vědomá svých kořenů. Naopak mi to přijde tak, že mám to štěstí mít ve vínku dva velmi silné proudy, které dohromady člověka velice obohacují. A projevuje se to i v hudbě. Mohu stejně dobře procítit Ave Maria jako třeba židovskou píseň „Eli Eli shelo yigamer leolam“, která se zpívá v momentech piety, když se vzpomíná na Židy, ktaří zahynuli v transportech za druhé světové války. Takže vlastně vše svým způsobem souvisí se vším.

Co pro vás víra v životě znamená?

Ráda bych zde pronesla nějaké líbivé vyznání, jak se tak standardně odpovídá. Takovou odpověď však nemám. Vlastně, mám-li odpovědět upřímně, co vyjadřuje přesně můj osobní stav mysli v souvislosti s významem slova „víra“ v mém životě, je to slovo „boj“. Ale není to boj v negativním slova smyslu, je to takový ten boj „za něco“. Protože mě to za to stojí. Víra je pro mne životně důležitá, bez ní bych žít nemohla. Mám ji úzce spojenou s nadějí. A jak chcete žít bez naděje?

Pavel J. Sršeň